

Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu

Opetus- ja kulttuuriministeriö
12.4.2021

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Yleiset periaatteet

Hallitussihteeri Kirsi Lamberg

”Milloin uudistus tulee voimaan?”

- Oppivelvollisuuslaki tulee voimaan 1.8.2021.
- Hakuvelvoite ja perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuuta koskevat säännökset tulivat kuitenkin voimaan jo 1.1.2021 (käytännön toimeenpano kevätlukukaudella 2021).
- Hakuvelvoite koskee oppivelvollisia, jotka ovat päättämässä ns. lasten perusopetuksen suorittamisen kuluvan kevätlukukauden päättyessä (pääsääntöisesti vuonna 2005 syntyneet)
- Tulee voimaan ikäluokka kerrallaan, täysi volyyymi v. 2024
- Tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (TUVA) saa järjestää 1 päivästä elokuuta 2022 alkaen.

”Mitkä säädökset muuttuivat?”

- Oppivelvollisuuslaki
- Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta
- Lisäksi muutetaan näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyen (yhteensä 28 muuta liitelakia)
 - perusopetuslakia
 - lukiolakia
 - ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia
 - vapaasta sivistystyöstä annettua lakia
 - opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia
 - valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia
 - koulumatkatukilakia
 - opintotukilakia
 - ylioppilastutkinnosta annettua lakia
 - eräitä muita lakeja, joissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet liittyvät oppivelvollisuusikään

”Ketkä oppilaistani ovat laajenevan oppivelvollisuuden piirissä?”

- Nuoria, jotka suorittavat perusopetuksen oppimäärää oppivelvollisina 1.1.2021 tai sen jälkeen ovat laajennetun oppivelvollisuuden piirissä
 - jos perusopetuksen suorittaminen päättynyt tätä ennen, henkilö ei ole oppivelvollisuuslain piirissä
 - Milloin henkilön oppivelvollisuus on katsottu päättyneeksi? Jos oppivelvollinen on suorittanut oppivelvollisuutensa ennen 1.1.2021:
 1. Saavuttanut perusopetuksen päättötodistuksen
- TAI
2. Sen vuoden kevätlukukauden päättyessä, kun oppivelvollinen on täyttänyt 17 vuotta
- Oppilaat, jotka ovat oppivelvollisia lain voimaantullessa katsotaan oppivelvolliseksi, esim. perusopetuksen valmistavan koulutuksen oppilaat.
 - esim. tällä hetkellä perusopetuksen lisäopetuksessa tai VALMA-koulutuksessa olevat nuoret eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin
 - jos henkilö ei ole oppivelvollisuuslain piirissä, ei ole myöskään oikeutta maksuttomaan toisen asteen koulutukseen

”Miten oppivelvollisuus alkaa ja päättyy?”

- Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia.
- Oppivelvollisuus alkaa nykytilaa vastaavasti sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta, poikkeuksena pidennetty oppivelvollisuus (alkaa vuotta aikaisemmin)
 - pidennetty oppivelvollisuus = jos perusopetuslaissa tarkoitetulle perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin
- Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto; myös Ahvenanmaalla suoritettu tai vastaava ulkomainen tutkinto).

”Miten oppivelvollisuutta suoritetaan, jos perusopetuksen oppilas täyttää tänä vuonna 17 vuotta, mutta ei saa suoritettua perusopetuksen oppimäärää?”

- Oppivelvollisuuslaissa säädetään oppivelvollisuuden alkamisesta ja päättymisestä.
- Perusopetuslaissa säädetään perusopetuksen suorittamisesta.
- Muutetun 1.8.2021 voimaan tulevan perusopetuslain (1216/2020) 26 §:n mukaan oppivelvollisuuteen kuuluvan perusopetuksen eli ”lasten perusopetuksen” suorittaminen päättyy siihen, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai viimeistään lukuvuoden koulutyön päättyessä sinä kalenterivuonna, jona oppilas täyttää 17 vuotta. Tämän ajankohdan jälkeen kunnalla ei ole velvollisuutta perusopetuksen järjestämiseen. Sääntely vastaa nykytilan mukaista yleistä tulkintaa oppivelvollisuuteen kuuluvan perusopetuksen suorittamisen päättymisestä (ks. POL (628/1998) 25 §).
- Perusopetuksen suorittamisen päättymisen jälkeen oppilas ei voi suorittaa oppivelvollisuuttaan jatkamalla opiskelua perusopetuslain 26 §:n mukaisessa ”lasten perusopetuksessa”
- Oppilaat, jotka eivät saavuta perusopetuksen päättötodistusta laissa säädettyssä ajassa, tulee ohjata tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen, esimerkiksi aikuisten perusopetukseen tai muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen.
- Opetuksen järjestäjän tulee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa miettiä nuorelle parhaiten soveltuva koulutuspolku.

"Missä koulutuksissa oppivelvollisuutta voi suorittaa perusopetuksen jälkeen?"

- lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen
- ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto
- myös ylioppilastutkinnon suorittaminen katsotaan oppivelvollisuuden suorittamiseksi.

Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös:

- perusopetuksen lisäopetuksessa (31.7.2022 saakka)
- lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka)
- ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka)
- tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (1.8.2022 lukien)
- työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA-koulutus)
- kansanopistossa järjestettävässä oppivelvollisille suunnatuissa koulutuksissa
- aikuisten perusopetuksessa
- kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettun koulutuksen opetussuunnitelmasuosituksista.
- saamelaiset Saamelaisalueen koulutuskeskuksen saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutuksessa

"Kuinka ohjaus- ja valvontavastuusta aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille?"

- Oppivelvollisten asuinkunnalle sekä perusopetuksen järjestäjille säädetyt uudet tehtävät rahoitetaan kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän puitteissa.
- Kunnan peruspalveluiden valtionosuuslain mukaisesti uudet tehtävät korvataan kunnille sataprosenttisenä valtionosuutena.
- Valtiovarainministeriön myöntämä valtionosuus on kokonaisuudessaan saajalleen yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole miltään osin korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen.
- Vaikka valtionosuuden laskennallinen peruste muodostuu erilaisten määräytymistekijöiden ja kertoimien perusteella, rahoituksen saaja itse ohjaa valtionosuusrahoituksen haluamiinsa käyttötarkoituksiin.
- Asiasta päättää kunta.
- Yksityisille perusopetuksen järjestäjille kustannukset korvataan kotikuntakorvausmenettelyssä.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Asuinkunnan uudet tehtävät

Hallitusneuvos Piritta Sirvio

Oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu "Saattaen vaihtaen"

- Perusopetuksen päättyessä perusopetuksen järjestäjä ohjaa 9. luokkalaiset perusopetuksen jälkeiseen oppivelvollisuuskoulutukseen
 - tutkintotavoitteinen tai nivelvaiheen koulutus
- Mahdollisen nivelvaiheen vaiheen koulutuksen päättyessä nivelvaiheen koulutuksen järjestäjä ohjaa tutkintotavoitteiseen koulutukseen
- Mahdollisessa keskeyttämistilanteessa koulutuksen järjestäjä ohjaa muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen
 - opintoalan tai koulutuksen järjestäjän vaihto
- Jos oppivelvollinen jää ilman opiskelupaikkaa tai keskeyttää opintonsa, edellinen koulutuksen järjestäjä tekee ilmoituksen oppivelvollisen **asuinkunnalle**

Oppivelvollisuuslain ilmoitusvelvollisuudet

1. Perusopetuksen tai nivelvaiheen koulutuksen päättänyt oppivelvollinen **ei ole ”oppivelvollisuuden tarkistuspäivään” mennessä aloittanut oppivelvollisuuskoulutuksessa** (OVL 11 § 1 mom)
 - ”oppivelvollisuuden tarkistuspäivä” elokuun lopussa (OKM päättää vuosittain)
 - kuukauden kuluttua opintojen päättymisestä, jos opinnot päättyneet muulloin kuin kevätlukukauden lopussa
2. Oppivelvollinen **keskeyttää opinnot ja ei ole aloittanut uusia opintoja**
3. Koulutuksen järjestäjä tehnyt päätöksen oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä toistaiseksi

Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu (14 §)

- Alkaa, kun oppivelvollisen asuinkunnalle on tehty oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu ilmoitus vailla opiskelupaikkaa olevasta tai opintonsa keskeyttäneestä oppivelvollisesta
- Päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut koulutuksessa
 - ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy koulutuksen järjestäjälle
- Lisäksi aina viimesijainen vastuu, jos ei ole säädetty muun tahon tehtäväksi
 - perusopetuksen kotiopetuksessa olevien ohjaus ja valvonta perusopetuksen jälkeisiin opintoihin
 - Suomeen juuri muuttaneet nuoret, jotka eivät vielä koulutuksen piirissä

Asuinkunnan uudet tehtävät

- Nuoren kokonaistilanteen ja tuen tarpeen selvittäminen
 - yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa
- Ohjataan
 - hakeutumaan soveltuvaan koulutukseen
 - tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveystalvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut)
 - tarvittaessa hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä (jos ei koulukuntoinen)
- Päätös oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä (OVL 7)
- Päätös opiskelupaikan osoittamisesta (OVL 15 §)

Mikä on asuinkunta?

- Tosiasiallinen asuinkunta, voi jossain tilanteissa olla eri kuin kotikunta
 - väestötietorekisterin mukainen kotikunta, jos ei muuta selvitystä
 - muu selvitys voi olla esim. oppilaitokseen ilmoitetut osoitetiedot
- Mitä jos muuttanut opiskelun vuoksi opiskelupaikkakunnalle?
 - ratkaisevaa, missä aikoo opintojen keskeytymisen jälkeen asua
- Mitä jos ilmoitus tehty ”väärälle” kunnalle?
 - ilmoituksen saaneen kunnan siirrettävä toimivaltaiselle kunnalle (kotikunta, jos ei muuta tietoa)
 - vastuun siirto oppivelvollisen muuttaessa asuinkunnasta toiseen

Mikä taho asuinkunnassa vastuussa?

- Oppivelvollisuuslaissa ei määritellä, mikä taho asuinkunnassa vastaa oppivelvollisuuslaissa tarkoitetuista ohjaus- ja valvontatehtävistä
- Kukin kunta päättää itse, miten ohjaus ja valvonta kunnassa järjestetään

Tietojensaanti (23 §) ohjaus- ja valvontavastuu

- Ohjaus- ja valvontavastuussa olevalla opetuksen/koulutuksen järjestäjällä ja kunnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi välttämättömät tiedot toiselta opetuksen/koulutuksen järjestäjältä tai kunnalta
 - oppivelvollisen hakeutumisesta
 - opiskelupaikan saamisesta ja vastaanottamisesta
 - opintojen aloittamisesta ja keskeyttämisestä sekä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä
- Käytännössä pääasiassa opiskelijavalintarekisteristä ja Koski-tietovarannosta

Tiedonsaanti oppivelvollisen terveydentilasta

- Oppivelvollisuuslaissa ei säädetä asuinkunnalle tiedonsaantioikeuksia oppivelvollisen terveydentilaan liittyvissä asioissa
 - oppivelvolliselta itseltään, huoltajalta
- Kun oppivelvollinen on ilman opiskelupaikkaa, hän ei ole myöskään oppilas- tai opiskeluhuollon piirissä
- Huomattava, että oppivelvollisuuslain tiedonsaantioikeudet koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömistä tiedoista koskevat vain **opiskeluaikaa ja kuntaa perusopetuksen järjestäjänä**
 - oppivelvollisen siirtyessä opetuksen/koulutuksen järjestäjältä toiselle
 - opintojen aikana opiskeluhuoltotyöhön osallistuvilta

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisen syyt

- Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi
 1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
 2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi (käytännössä vanhempainrahakausi)
 3. vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos oppivelvollinen osallistuu oppivelvollisuuden suorittamista vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai hänen muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuutta ulkomailla oleskelun aikana
 4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi
- Oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan keskeyttää toistaiseksi, jos
 1. kohdassa tarkoitettu este on luonteeltaan pysyvä

Keskeyttämispäätös

- Oppivelvollisuuden keskeyttämistä koskeva päätös tehdään aina oppivelvollisen tai hänen huoltajansa/laillisen edustajansa **hakemuksesta**
- Keskeyttämisestä päättää
 - koulutuksen järjestäjä, jos oppivelvollisella on opiskelupaikka
 - **asuinkunta**, jos oppivelvollinen ei ole minkään opetuksen/koulutuksen järjestäjän opiskelija
- Määräajan pituus
 - lähtökohtaisesti olosuhteen keston ajaksi
 - määräajan päättymisen jälkeen tarkastetaan tilanne
 - keskeytysjaksoa mahdollisuus jatkaa

Keskeyttämisspätöksen yhteydessä huomioitavaa

- Ennen päätöksen tekemistä tulee selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen 1. ja 4. kohdassa (sairaus/vamma, vaikea elämäntilanne) tarkoitetuissa tilanteissa mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla
- Muutoksenhakuoikeus (OVL 24 §)
 - oikaisuvaatimus AVI, 14 pv päätöksen tiedoksisaannista
 - oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeus
 - valitusluvalla KHO
- Keskeyttämisperusteet koskevat kaikkea oppivelvollisuuskoulutusta, myös perusopetusta

Hallintopäätös opiskelupaikan osoittamisesta

- **Päätös opiskelupaikan osoittamisesta tehtävä kahden kuukauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta**
- Oppivelvollista ja hänen huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa sekä koulutuksen järjestäjää, jonka opiskelijaksi oppivelvollinen ollaan osoittamassa, on kuultava ennen asian ratkaisemista.
- Opiskelupaikan osoittamista koskeva päätös on annettava tiedoksi oppivelvolliselle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle sekä koulutuksen järjestäjälle.
- Oppivelvollisen on aloitettava opinnot hänelle osoitetussa opiskelupaikassa viipymättä. Opiskelupaikan osoittamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön vailla lainvoimaa olevana.
- Muutoksenhakuoikeus (OVL 24 §)
 - oikaisuvaatimus AVI, 14 pv päätöksen tiedoksisaannista
 - oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä valitusoikeus hallinto-oikeus

Mihin koulutukseen voidaan osoittaa?

- Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)
 - työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA), jos ei valmiuksia tutkintotavoitteisen koulutuksen suorittamiseen
 - otettava huomioon myös mahdollinen vaativan erityisen tuen tarve (ns. ammatilliset erityisoppilaitokset, TUVA)
- Lukuvuosi 2021-22 nykyiset nivelvaiheen koulutukset (26 §)
 - perusopetuksen lisäopetus
 - ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA)
 - lukiokoulutukseen valmistava koulutus (LUVA), maahanmuuttajataustaisille

Mistä oppilaitoksesta?

- Opiskelupaikka osoitetaan **lähimmästä soveltuvasta oppilaitoksesta**
 - **asuinkunnalla ei koulutuksen järjestämis- tai hankintavelvollisuutta**
 - voi olla toisen kunnan alueella sijaitseva oppilaitos (jolla TUVA-koulutuksen järjestämislupa)
 - asuinkunnan oma TUVA-koulutus
- Koulutuksen järjestäjän, jolle on myönnetty TUVA- tai TELMA- järjestämislupa, tulee ottaa opiskelijaksi sille osoitettu oppivelvollinen.
 - lv. 2021-22 VALMA-järjestämislupa tai perusopetuksen lisäopetuksen järjestämislupa
- **Tärkeää alueellisten toimintamallien rakentaminen!**
 - miten nivelvaiheen koulutuksen saatavuus alueella turvataan
 - mihin osoitetaan vaativaan erityiseen tukeen oikeutetut oppivelvolliset

Opiskelupaikan osoittamisessa otetaan huomioon

- Alueen koulutustarjonta
- Oppivelvollisen kodin ja oppilaitoksen välinen etäisyys ja kulkuyhteydet
- Erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen tarve
 - jos oppivelvollisella arvioidaan olevan vaativan erityisen tuen tarve, osoitetaan opiskelupaikka tällaisen järjestämisluvan mukaisessa koulutuksessa
- Oppivelvollisen henkilökohtaiset toiveet
- Suomen- tai ruotsinkielisessä koulutuksessa
 - perusopetuksen opetuskieli tai henkilökohtaiset toiveet ja valmiudet

Velvollisuus ottaa vastaan osoitettu opiskelija

- Koulutuksen järjestäjän otettava vastaan sille osoitettu oppivelvollinen, jos TUVA/TELMA-koulutuksen järjestämislupa
- Koulutuksen järjestäjää kuullaan ennen opiskelupaikan osoittamista
 - opiskelijan tuen tarve (vaativa erityinen tuki)
 - vapaiden opiskelupaikkojen tilanne

Oppivelvollisuusrekisteri

- Oppivelvollisuusrekisteriin tallennettuja tietoja käytetään oppivelvollisuuslaissa säädetyn ohjaus- ja valvontavastuun sekä maksuttoman koulutuksen toteuttamiseen
- Sisältää tiedot henkilön
 - oppivelvollisuuden suorittamisen alkamisesta, keskeyttämisestä ja päättymisestä
 - tiedon oppivelvollisuuslaissa säädetyllä tavalla ohjaus- ja valvontavastuussa olevasta tahosta
- Koulutuksen järjestäjän tallennettava tieto
 - jos oppivelvollisuus alkaa muulloin kuin 7-vuotiaana
 - tieto (asuin)kunnasta, jolle tehty ilmoitus oppivelvollisesta
- Koulutuksen järjestäjän/asuinkunnan tallennettava tieto
 - oppivelvollisuuden suorittamisen **keskeyttämispäätökset**

Valpas-palvelu

- Uusi Opetushallituksen ylläpitämä palvelu, jonka kautta oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuussa olevan tahon on mahdollisuus saada yhdellä näkymällä kokonaiskuva oppivelvollisen tilanteesta
- Lisätietoja:

<https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/oppivelvollisuuden-seuranta-ja-valvontapalvelu-valpas>

Asuinkunnan uudet tehtävät

- Nuoren kokonaistilanteen ja tuen tarpeen selvittäminen
 - yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa
- Ohjataan
 - hakeutumaan soveltuvaan koulutukseen
 - tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveystyöpalvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut)
 - tarvittaessa hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä (jos ei koulukuntoinen)
- Päätös oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä (OVL 7)
- Päätös opiskelupaikan osoittamisesta (OVL 15 §)

Lisätietoja:

<https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

<https://minedu.fi/oppivelvollisuus-hanketiedot-ja-asiakirjat>

